

Валерій Сергійович Балух: «Я ще багато чого хочу зробити для правосуддя в регіоні»

Голова Одеського апеляційного господарського суду Валерій Балух відомий в Україні своєю активною організаційною діяльністю. Саме завдяки його зусиллям для суду, який він очолює, було відбудовано величний Палац правосуддя. Загалом, Валерій Сергійович — особистість багатогранна, адже цікавиться мистецтвом та його витворами, історією, літературою тощо. Детальніше про це все можна дізнатися з його емоційно забарвленого інтерв'ю.

— Шановний, Валерію Сергійовичу, розкажіть, будь ласка, чому Ви свого часу вирішили стати суддею?

— Це було ще в далекому 1976 році. Я закінчував юридичний факультет університету з червоним дипломом і був життєрадісним, сповненим сил та енергії. У той час лише партійним довіряли обіймати суддівські посади, а з курсу нас було четверо молодих комуністів, яким Одеський обком КПУ висловив свою довіру. І ось в день космонавтики, 12 квітня 1976-го, мене обрали народним суддею районного суду в місті Білгород-Дністровський, який уже тоді відсвяткував своє 2500-річчя.

— Коли і чому Ви обрали місцем роботи суди саме господарської юрисдикції?

— Я пропрацював рік суддею в невеликому суді, в якому і за фахом, і за віком був наймолодшим. Попри це саме мені запропонували його очолити. Я, звісно ж, погодився. Потім переїхав до Одеси, де отримав посаду заступника начальника управління юстиції в Одеській області. На той час юстиція мала різні напрями роботи і один з них — це керування, вирішення питань суддівської спрямованості, як це зараз робить ДСА. Але той орган ще здійснював контроль за діяльністю суддів, перевіряв скарги на роботу суду, вів статистику, аналітику, займався підвищенням кваліфікації.

Пропрацювавши на цій посаді менше чотирьох років, я перейшов на посаду керівника відділу адмінорганів в Одеському обкомі партії України. Тоді всі питання кадрової, партійної відповідальності були в руках цього відділу. Так я став партійним працівником. У мене в приймальні стояли генерали, які стройовим кроком підходили і рапортували, а також начальники КДБ, МВС і облвоєнкому, армійські офіцери. Тоді мені виповнилося всього 35 років, а на плечах лежала дуже відповідальна робота.

Коли не стало СРСР, обласна рада доручила мені очолити комісію із закриття обкому партії. Я отримав ключі, печатку і п'ятьох людей, що були в комісії. Прийшов до будинку, в якому пропрацював п'ять років, зайшов до свого кабінету і вийняв із сейфа все те, що там було — дуже багато цікавих матеріалів. А в маленькому дворіку обкому вже палала піч. Я дав команду, — зачинили всі кабінети, на всі двері наклали печатку, поставив останню печатку на парадному вході і пішов, залишившись без роботи. Потім на громадських засадах працював як депутат. Коли налагодили роботу місцевих органів держаної влади, мене висунули заступником голови облдержадміністрації з політико-правових питань. Були лихі 90-ті. 16 травня 1999 року вбили голову арбітражного суду Одеської області Бориса Віхрова. До речі, цей злочин й досі не розкрито. Постало питання, хто ж піде працювати на його місце? Мене викликали до апарату Президента України Леоніда Даниловича Кучми, який особисто запропонував стати головою суду. Так мене його Указом призначили суддею, а наступного дня — головою.

— *Чи зустрічалися на Вашому професійному шляху люди, яких Ви можете назвати своїми наставниками та вчителями в суддівській професії?*

— Коли я прийшов до Приморського районного суду Одеси, його головою був Валерій Леонідович Шидловський, який вже мав 10 років суддівського стажу. Я йому вдячний за те, що він прийняв мене, як свого брата, і допоміг стати суддею. А ще раніше до нього головою був фронтний ветеран Михайло Тимофійович Варюхін. У нього всі груди, як іконостас, — в орденах і медалях. Він був бойовим офіцером під особистим дорученням маршала Москаленка. Весь склад суду, до якого входили ветерани війни, вчив мене писати перші проекти рішень і... пити горілку. А найголовніше, навчали мудрості, порядності і відповідальності.

— *Чи збереглися у Вас спогади про справи та судові рішення, які Вам довелося як судді слухати та ухвалювати вперше?*

— Пам'ятаю, як судили бандитську групу, яка приїхала з Одеси в село і здійснила напад на заможного чоловіка. Він займався виготовленням надгробків та пам'ятників. Над цим і працював разом з дружиною у своїй майстерні. Ця група напала на них, а чоловік при самозахисті застрелив з рушниці двох нападників, третього поранив, а четвертий втік.

Згодом відбувся суд, але судили не нападників, а цього бідного чоловіка. Прокуратура знайшла підстави для того, щоб притягнути його до відповідальності за перевищення меж необхідної самооборони. Я розглядав цю справу і виніс виправдовувальний вирок. Тоді це була така рідкість, за яку довелося відповідати.

Я дуже хвилювався, адже пережив душею цю справу. Тому так випишував цей вирок, як пісню. Прокурор його опротестував, і справа пішла до вищих інстанцій, але вони залишили виправдовувальний вирок у силі.

— *Чи вдалося Вам поєднати суддівську кар'єру з викладацькою?*

— Так, я і досі викладаю судову етику в Національному університеті «Одеська юридична академія». Зараз я кандидат юридичних наук, майже готова докторська дисертація.

— **Як Ви вважасте, жінкам-суддям складніше, ніж чоловікам, досягти успіху в суддівській професії?**

— Я знаю багатьох жінок, які обіймають суддівські посади і є взірцем відданості суддівській професії. Мені в житті зустрілася така людина, як Писарева Т. А., що працювала заступником голови обласного суду. Це зразок інтелігентності, мудрості й знання права. Коли в роботі траплялися важкі справи, я брав їх і йшов до неї в обласний суд. Вона брала справу, перечитувала її і говорила: «Ну що ж, Валерію Сергійовичу, давайте порозміркуємо». Вона не висловлювала своєї думки, а в ході бесіди приводила мене до неї. Я говорив: «Спасибі, Ви мені допомогли». А вона у відповідь: «Не я, ти сам собі допоміг». З нею дискусія могла тривати годину і більше, вона не шкодувала часу для молодих суддів.

— **Якби була така можливість (закріплення на законодавчому рівні збільшення вікової планки виходу суддів у відставку, приміром, до 75 років), Ви б продовжили свою суддівську діяльність?**

— У Росії вже давно був встановлений віковий ценз — 70 років, а зараз вирішили, що суддя може працювати довічно. От має людина здоров'я і розум, хоче працювати суддею — і працює, а як ні, то йде у відставку. У США суддя штату Техас нещодавно ухвалив рішення стосовно губернатора штату, який не мав права втручатися в суддівську діяльність. Цьому судді було 97 років. Якби так було в Україні, то я б продовжував працювати, оскільки є енергія, думки, ще не все завершено з того, що хотів би завершити. Я будівельник, я фантазер, ще багато чого хотілося б зробити, щоб покращити рівень правосуддя в регіоні.

— **Чи є у Вас хобі?**

— Я людина, яка захоплюється всім. Люблю історію, літературу, в мене багатюща бібліотека. Люблю живопис, мистецтво у всіх його проявах і знаюся на цьому. Я сам — із сім'ї військових, з дитинства звик до військового середовища, тому маю повагу до зброї. Багато речей фантастичної краси у мене є в колекції. Також я захоплююся полюванням. Нещодавно приїхав з Південної Африки, зустрічався один на один із чорним африканським буйволом. Я — живий, а його опудало мені обіцяли привезти.

— **Які книжки Ви читаете?**

— Люблю історичну літературу, мемуари. Зараз перечитую «Спогади Уїнстона Черчилля» і вважаю, що він дійсно був кризисним менеджером, який в роки Першої світової війни очолював флот і військових. А до і після Другої світової все зробив для того, щоб ця чорна напасть нацизму була похована.

— **Якби Ви не стали суддею, то, скажімо, ким би Ви могли та хотіли працювати?**

— Одного разу в мене був вибір: мій батько, військовий льотчик-винищувач, заступник командира авіаційно-винищувального полку, дуже хотів, щоб я пішов його шляхом. Я навіть документи подав до Сійського вищого авіаційного училища льотчиків. Це був 1966 рік. Коли мама дізналася про це, то сказала: «Якщо ти хочеш моєї смерті завчасно, вступиай». І я таки пожалів її. Через що батько назвав мене тоді ганчіркою.

Коли ж виповнилося 18 років, мене за те, що я відмовився від кар'єри льотчика, відправили служити за Полярне коло на 4 роки на Північний флот. Однак армія зміцнила мій характер і загартувала волю до перемоги. Як-то кажуть, «через труднощі до зірок».

— **Щоб Ви побажали молодим суддям, які зовсім недавно надягли суддівську мантію?**

— Я хотів би їм одного побажати: коли постануть перед Господом Богом на тому останньому суді, щоб їм не було страшно за себе і вони мали право сказати: «Суди мене як Бог, бо я ж судив, як людина».

Розмовляла Олександра Шутко